

KOP Bölgesi Girişimcileri: Somut Olmayan Kültürel Miras Temsilcileri Örneği

Hafize Ufuk KORKMAZ*

Öz

Farklı kültürleri tanımak, farklı kültürlere ait ürünlere sahip olmak ya da yurtdışı gezisi yapıldığında o ülkeye, bölgeye ya da yöreye ait özgün kültürel miras olarak ifade edilebilecek ürünleri hatıra amaçlı almak oldukça yaygın bir davranıştır. Tüm dünyada somut olmayan kültürel miras kapsamına giren geleneksel ve yöresel olan el emeği ürünlerin her zaman daha özel ve daha ilgili bir kitlesi bulunduğu bilinmektedir. Somut olmayan kültürel miras ülkeler için ise önemli bir ekonomik kaynak olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle; icrası zanaatkarlık becerisi gerektiren ve özgün olan mesleklerin değerlerini ve detaylarını gelecek kuşaklara aktarmak önemlidir. Çalışmada imalata yönelik faaliyet gösteren girişimci işletmelerin finanse edilerek yaygınlaştırılması, sürdürülebilirliği ve katma değeri olan ürünler ortaya çıkarılarak geliştirilmesine yönelik öneriler verilmektedir. Aksaray, Karaman, Konya, Niğde, Nevşehir, Yozgat, Kırıkkale ve Kırşehir olmak üzere toplam sekiz ili kapsayan görev bölgesine sahip Konya Ovası Projesi (KOP) Bölgesi'nde yaşayan somut olmayan kültürel miras temsilcileri çalışmada incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Somut Olmayan Kültürel Miras, Girişimcilik, Fon Kaynağı, KOP Bölgesi.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

KOP Region Entrepreneurs: The Case of Intangible Representatives of Cultural Heritage

Abstract

It is quite common to get to know different cultures, to have products from different cultures, or to buy products that can be expressed as the original cultural heritage of that country, region or region for souvenir purposes when traveling abroad. It is known that traditional and local handcrafted products, which are within the scope of intangible cultural heritage all over the world, always have a more special and more relevant audience. Intangible cultural heritage is considered as an important economic resource for countries. Therefore, it is important to transfer the values and details of the professions that require craftsmanship and are unique to the next generations. In the study, suggestions are given for the financing and dissemination of entrepreneurial enterprises operating for manufacturing, the development of these enterprises by revealing products with sustainability and added value. Intangible cultural heritage representatives living in the Konya Plain Project (KOP) Region, which has a mandate covering eight provinces, namely Aksaray, Karaman, Konya, Niğde, Nevşehir, Yozgat, Kırıkkale and Kırşehir, are examined in the study.

Keywords: Intangible Cultural Heritage, Entrepreneurship, Funding Source, KOP Region.

Article Type: Research Article

* Dr. Öğretim Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
h.ufuk.korkmaz@gmail.com, ORCID İD: 0000-0001-8158-8130

1. GİRİŞ

Kültür; kültürel miras ve kalkınma birlikte, insan geçim kaynaklarının ve refahının kalıcı ve sürdürülebilir yollarla iyileştirilmesine hesaplanamaz bir katkı yapmaktadır (Bandarin, vd; 2011: 23). Toplanan, iyileştirilen ve nesiller boyu aktarılan bir bilgi ve uygulama hazinesi olan kültürel miras; bir yerin, ekosistemin veya nüfusun sürdürülebilir kalkınmasının yanı sıra hayatta kalması için önemli ipuçları içermektedir (Bandarin, vd; 2011: 19). Kısa adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu; Dünya Mirası alanlarının yalnızca topluluklar için doğrudan istihdam ve gelir kaynakları olarak değil, aynı zamanda el sanatları, müzik ve diğer kültürel ürünlerdeki satışlardan elde edilen dolaylı gelir kaynakları olarak da ekonomik büyüme için güçlü teşvikler olarak potansiyelinin uzun süredir farkındadır (Bandarin, vd; 2011: 18).

2003 yılında UNESCO Paris’te “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi”ni kabul etmiştir. Sözleşmede Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) Listeleri bulunmaktadır. Bunlar; insanlığın somut olmayan kültürel mirası temsili listesi, acil koruma gerektiren somut olmayan kültürel miras listesi ve korumanın iyi uygulamaları kayıdır (UNESCO 1). Sanatkârlık/zanaatkârlık meslekleri UNESCO tarafından belirlenmiş SOKÜM konuları arasında önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye; 21 unsur ile en çok kültürel değer kaydettiren ilk 5 ülke arasında yer almaktadır (AREGEM). Ayrıca T.C. Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü’nce 2021 yılında hazırlanan Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi’ne göre; Türkiye’de Geleneksel Sanatkârlık/Zanaatkârlık Meslekleri Listesinde 10 temel alanda 99 meslek grubu bulunmaktadır (GMA 2). El yapımı, geleneksel teknikle üretilmeye devam eden, doğal ve yerel malzemeli, model, tipoloji, bezeme bakımından etnografik ve karakteristik özellik taşıyan ürünlerin üretimi oldukça azalmıştır (GMA 1).

Geleneksel Sanatkârlık/Zanaatkârlık Mesleklerindeki bu çeşitlilik Türkiye’nin bu alandaki zenginliğinin bir göstergesi olarak ifade edilebilir. Kimileri yok olmaya yüz tutmuş meslekler olsa da günümüzde halen bu unsurlar yerel ustalar tarafından yaşatılmaya çalışılmaktadır. Özellikle imalat temelli unsurların yaşatılmasında; tüketicilerin geleneksel, yerel, özgün ve el emeği ürünlerin imalatına özel bir önem verilmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Son yıllarda elektronik ticaret ve sosyal medya üzerinden satışların yaygınlaşması ve tüketicilerin özgün ya da kişiselleştirilmiş ürünlere önem vermesi sonucu birçok girişimcinin ticari olarak geleneksel ürünlerin imalatını modern tasarım ve malzemeler ile birleştirerek katma değeri yüksek yeni ürünler ortaya çıkardığı görülmektedir.

Çalışmada ele alınan zanaatkârların ikamet ettiği Aksaray, Karaman, Konya, Niğde, Nevşehir, Yozgat, Kırıkkale ve Kırşehir olmak üzere toplam sekiz ili kapsayan görev bölgesine sahip Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (KOP BKİ); ekonomik yapı ile beşerî ve sosyal yapının güçlendirilmesine KOP Eylem Planı’nda yer vermektedir. Geleneksel Sanatkârlık/Zanaatkârlık Mesleklerinin yaygınlaştırılması, sürdürülebilirliği ve katma değeri olan ürünler ortaya çıkarılmasında KOSGEB tarafından hayata geçirilen Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı önemli görülmektedir. KOSGEB tarafından hazırlanmış ve yaşayan kültür mirası olan işletmelerin desteklenmesini hedefleyen programdan, işletmelerin faydalanmasının KOP Bölgesi’nin kalkınmasına katkısı olacağı düşünülmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. KOP Bölgesi

KOP BKİ; Aksaray, Karaman, Konya, Niğde illerini kapsayacak şekilde 2011 yılında kurulmuştur. Yapılacak yatırımların araştırma aşamasından değerlendirilmesine kadar olan süreçte aktif rol oynamaktadır. Aynı zamanda yatırımların koordinasyonunun sağlanması ile bölgesel kalkınmayı hızlandırmak amaçlanmıştır. 2016 yılında ise görev bölgesi kapsamına Nevşehir, Yozgat Kırıkkale,

Kırşehir illeri dahil edilmiştir (KOP 1). 2018 yılında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu olmuştur (KOP 2). Toplam sekiz ili kapsayan görev bölgesine ulaşmıştır.

KOP BKİ; Bölge Eylem Planı'nı hazırlamakla görevlendirilmiştir. Böylece kamu yatırımlarının bölge kalkınmasını sağlamak üzere yönlendirilmesine imkân sağlanmıştır. Bölgeyi bütün olarak ele alan entegre bir bölgesel kalkınma planı olup beş ana eksen bulunmaktadır (KOP 3). Planın temel amacı bölgede kapsamlı bir dönüşümü gerçekleştirmektir. Birçok önceliği olmakla birlikte; yenilikçilik odağıyla rekabet gücünü, ekonomik kapasiteyi ve sosyal kapasiteyi güçlendirmek ve bölge halkının yüksek refah seviyesine ulaştırmak temel önceliklerdir (KOP 3). Amaçlarına ulaşarak başarılı sonuçlar elde edebilmesinde ekonomik yapının güçlendirilmesi ile beşerî ve sosyal yapının güçlendirilmesi başlıklı ana eksenler önemli görülmektedir.

2.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

Uygulayıcılar somut olmayan kültürel mirasın sahip olduğu özgünlüğün; aktarılan gelenek, miras alınan anlamlar ve uygulayıcı kimliğini bütünleştiren bütünsel bir kavram olduğuna inanmaktadır (Kim, vd; 2019: 432). Somut olmayan kültürel miras, dar bir izleyici kitlesinin iletişim ikilemi ve mirasçı eksikliği ile karşı karşıyadır (Xue, vd; 2019: 124). Somut olmayan sanatsal unsurlardan bazılarının özellikle de kaybolma riski altında olanların korunma ve yaygınlaştırılma aciliyeti bulunmaktadır (Ott, vd; 2015: 1314). Somut ve somut olmayan miras, kırılığandır ve çoğu zaman modernleşme ve küreselleşme telaşında farkında olmadan yok edilir veya kaybolur. Çoğu zaman kayıplar; ihmal veya kaynakların kıtlığından kaynaklanmaktadır (Bandarin, vd; 2011: 19). Maddi bir nesne değil, canlı bir performanstır. Bu nedenle yerel halkın somut olmayan kültürel mirası korumak ve iletmek için sürekli uygulaması ve farkındalığı gereklidir (Kim, vd; 2019: 430).

2003 yılında Paris'te kabul edilen UNESCO SOKÜM Korunması Sözleşmesi; özellikle yeni kuşakların bu mirasın önemi ve korunması hakkında daha fazla bilinçlendirilmesi gerektiğini göz önünde bulundurmaktadır (KTB). Sözleşme ile korumak başta olmak üzere, önemi hakkında duyarlılığı artırmak, karşılıklı değerbilirliği sağlamak, saygı gösterilmesini teşvik etmek, uluslararası iş birliğini sağlamak ve yardımlaşma amaçlanmaktadır (KTB). UNESCO tarafından yayınlanan uluslararası somut olmayan kültürel miras listeleri incelendiğinde; 2008 yılından 2022 yılına kadar 139 ülkeden toplam 630 unsurun yer aldığı görülmektedir (UNESCO 3). Türkiye'de ise 2008 yılından itibaren kayıt altına alınmış listelerde 2021 yılı itibarıyla kayıtlı 21 adet unsur bulunmaktadır (UNESCO 2). Unsurlara ait liste Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Türkiye İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi

No	UNESCO SOKÜM Listesi	Kabul Edildiği Yıl
1	Meddahlık Geleneği	2008
2	Mevlevi Sema Törenleri	2008
3	Âşıklık Geleneği	2009
4	Karagöz	2009
5	Nevruz	2009
6	Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri)	2010
7	Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah	2010
8	Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali	2010
9	Geleneksel Tören Keşkeği	2011
10	Mesir Macunu Festivali	2012
11	Türk Kahvesi ve Geleneği	2013
12	Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı	2014
13	İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka	2016
14	Geleneksel Çini Sanatı <i>Tablo 1'in devamı</i>	2016
15	Bahar Bayramı Hıdırellez	2017
16	Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği	2018

17	Geleneksel Türk Okçuluğu	2019
18	Minyatür Sanatı	2020
19	Geleneksel zekâ ve strateji oyunu: Togyzqumalaq, Toguz Korgool, Mangala / Göçürme	2020
20	Hüsn-i Hat, Türkiye’de İslam Sanatında Geleneksel Güzel Yazı	2021
UNESCO Acil Koruma Gerektiren SOKÜM Listesi		
No	Unsur	Kabul Edildiği Yıl
21	Islık Dili	2017

Kaynak: UNESCO (2020)

2.3. Geleneksel Sanatkâr/Zanaatkârlar (GSZ)

Türk Dil Kurumu’na göre zanaat; insanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren iş olarak tanımlanmaktadır. Zanaatkâr ise; belli bir zanaatla uğraşan, bir zanaatı meslek edinen emekçidir (Türk Dil Kurumu; 2022). Geleneksel Türk sanat/zanaatları milli kültürün hüner-beceri marifetiyle sanata taşınması ve görselleştirilmesidir. Bu kültürel miras dünyada Türk-İslam sanatları olarak bilinmektedir. Türkiye’de 1000 yıllık geçmişe sahip Türk kültürü ve Anadolu kadim kültürlerinin etkilerini bu zanaatlar taşımaktadır. Zanaatlar her yönüyle somut ve somut olmayan kültürel mirastır. Aynı zamanda maddi ve manevi hayatı meydana getiren medeniyetimizin, gelenek, görenek, örf ve adetlerimizin birer göstergesidir (GMA 1).

Henüz geç kalmadan kaybolmakta olan veya hala devam eden gelenekli sanatkârlık/zanaatkârlık mesleklerinin tanıtılması ve gelecek nesillere kültür aktarımı yapılması amacıyla Ticaret Bakanlığı tarafından Geleneksel Sanatkârlık/Zanaatkârlık (GSZ) Meslekleri Listesi oluşturulmuştur. Ahşap işleri, cam işleri, maden işleri, taş işleri, toprak işleri, iplik/tekstil gibi hammaddesi lif olan zanaatlar, el yazması kitap sanatkârlığı / nakkaşlık, deri işleri, bitki zanaatları ve diğer olarak sınıflandırılmış at arabası, fayton yapımı, folklorik bebek yapımı, gölge oyunu tiplerleri sanatkârlığı, boynuz, kemik işlemeçiliği ve doğal (kök) boyacılık meslekleri listede yer almaktadır (GMA 1).

Kültürel miras taşıyıcılarının tespit edilmesi, değerlendirilmesi ve belirli ölçütlere sahip olanların Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kaydedilmesi amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından çalışmalar yürütülmektedir (AREGEM 2). Belirlenen alanlarda icracı olan ve ilgili kurullarca uygun görülen sanatçılar; SOKÜM Taşıyıcısı olarak kaydedilmekte ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kendilerine “Sanatçı Tanıtma Kartı” verilmektedir (AREGEM 3, 2022). “SOKÜM Taşıyıcıları” belirlenen gelenekli sanat/zanaat ustaları belgeleme çalışması T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi tarafından yapılmaktadır. Bu belgeleme “Sanatçı Tanıtım Kartı” verilerek yapılmaktadır (GMA 1).

2.4. Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından, “Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı” oluşturulmuştur. Programın amacı; kültürel miras unsuru olarak icrası ustalık/zanaatkârlık becerisi gerektiren mesleklerde faaliyet gösteren işletmelerin güçlendirilerek hayatta kalmaları ve bu birikimin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktır. Program ile icra edilen mesleğin değerlerini, felsefesini ve inceliklerini gelecek kuşaklara aktarmak planlanmaktadır. Usta çırak ilişkisi çerçevesinde yürütülen; özgün, geleneksel, kültürel, sanatsal değeri olan ve kaybolmaya yüz tutmuş meslekler program kapsamındadır (AREGEM 2).

Program başvuruları KOSGEB tarafından alınmaktadır. Programı çerçevesinde; geleneksel meslekler ve geleneksel el sanatları alanında imalat yapan küçük ve orta ölçekli işletmelere destek verilmektedir. Programa yalnızca Kültür ve Turizm Bakanlığı’nda kayıtlı “Sanatçı Tanıtma Kartı Sahibi” SOKÜM taşıyıcıları, “Yaşayan İnsan Hazine” ve “Geleneksel, Kültürel veya Sanatsal Değeri Olan Kaybolmaya Yüz Tutmuş Meslek Kolları Listesi”nde yer alıp geleneksel el sanatları alanında imalata yönelik faaliyet gösteren işletmeler başvurabilmektedir (AREGEM 2). Program süresi bir yıl

olup Türkiye genelinde 450 işletme destek programından yararlanabilmektedir (KOSGEB 1). Program kapsamındaki mali desteklere ait genel tutarlar Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Program Kapsamındaki Destekler

No	Destek Türü	Destek Tutarı (TL)
1	Kuruluş Desteği	5.000
2	İşletme ve Yetiştirme Desteği	5.000 - 25.000
3	Makine ve Teçhizat Desteği	50.000
4	Tanıtım ve Pazarlama Desteği	45.000

Kaynak: (KOSGEB 2)

3. YÖNTEM

Bu çalışma ile Türkiye’de somut olmayan kültürel miras temsilcileri olarak imalata yönelik faaliyet gösteren işletmelerin kamu finansman desteği ile sürdürülebilirliklerinin sağlanmasının teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Somut olmayan kültürel mirasın hem şehir hem bölge hem de ülke üzerindeki katkılarına dikkat çekmek ise bir diğer amaçtır. Bu amaçlar doğrultusunda çalışmada; KOP Bölge illerinde yaşayan “Sanatçı Tanıtma Kartı” sahibi olan SOKÜM temsilcilerine yönelik öneriler yer almaktadır. Türkiye’de bu unsurları icra eden zanaatkarların faaliyetlerini geliştirmesine fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Önceki çalışmalarda genel olarak araştırmacıların kültürel mirasa ilişkin öğeleri incelediği görülmektedir. Somut olmayan kültürel miras kavramının kamu hibe finansman programları ile ilişkilendirildiği bir çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KOP Bölge illerinde yer alan “Sanatçı Tanıtma Kartı” sahibi SOKÜM taşıyıcıları listeleri ele alınmıştır. “Yaşayan İnsan Hazineleri”nin sahibi olduğu imalata yönelik işletmeler ve “Geleneksel, Kültürel veya Sanatsal Değeri Olan Kaybolmaya Yüz Tutmuş Meslek Kolları Listesi”nde yer alıp imalata yönelik faaliyet gösteren işletmeler kapsam dışıdır. Programa başvurabilecek zanaatkarların geleneksel el sanatları alanına dahil dallarda faaliyet gösteren işletmeler olması gerekmektedir. Bu nedenle KOP Bölge illerinde yalnızca bir kişinin temsil ettiği icra dalındaki SOKÜM temsilcileri icra dalı ve görevinin yer aldığı Tablo 3’te yalnızca geleneksel el sanatkarları incelenmiştir.

Nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan doküman incelemesinden yararlanılmış olan çalışmada; “Sanatçı Tanıtma Kartı” sahibi zanaatkarların listesine Kültür ve Turizm Bakanlığı internet sitesinden ulaşılmıştır. KOP Bölge illerinde yalnızca bir kişinin temsil ettiği icra dalındaki sanatçıya ait güncel veriye kamu kurumlarına ait internet siteleri, uluslararası arama motorları ve sosyal medya hesapları üzerinden ulaşılmaya çalışılmıştır. Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programına ait güncel veriler KOSGEB internet sitesinden alınmıştır. Araştırma ve yayın etiğine uyulmuş olup etik kurul izni gerekmemektedir.

Çalışmanın yalnızca KOP Bölgesi kapsamındaki illerde yer alan SOKÜM temsilcilerini içermesi ve zanaatkarların tamamının güncel çalışma durumlarının (usta öğretici, girişimci, vb.) belirlenememesi en önemli kısıtlılık olarak görülmektedir. Bir diğer kısıtlılık ise KOSGEB tarafından sağlanan desteğe başvuru yapan temsilcilerin belirlenememiş olmasıdır. Araştırmacıların gelecekte yapacakları çalışmalarda hem tüm temsilcileri kapsayan genel bir değerlendirme yapmasının hem de finansman desteği ile gelişmelerinin belirlenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4. BULGULAR

“Geleneksel El Sanatçıları ve Türk Süsleme Sanatçıları” icra olarak ticari meta üreten mesleklerdir (GMA 1). SOKÜM alanlarında üretimlerin teşvik edilmesi ve geleneksel kültürün yaşatılması hedeflenmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalarda kurullar; “aşık-ozan, halk şairliği ve zakirlik geleneği”, “mahalli

sanatçılar” ve “çalgı yapımcılığı”, “geleneksel el sanatları” ve “Türk süsleme sanatları” ile “geleneksel tiyatro sanatları” alanlarında değerlendirme ve tespit yapmaktadır (AREGEM 2).

Halk ozanı – aşık, halk şairi, kalem şairi ve zakir sanatçıları “aşık-ozan, halk şairliği ve zakirlik geleneği”, enstruman icracıları, ses icracıları ve ses ve enstruman icracıları ise “mahalli sanatçılar” kapsamındadır. Cilt, ebru, hüsn-i hat, katı', minyatür, nakkaş-kalemkar-kalemişi, şükufe ve tezhip “Türk süsleme sanatı”dır. Ahşap işleri, bitkisel örücülük, boynuz - kemik işleri, cam işleri, çalgı yapımı, deri işleri, dokuma işleri, geleneksel bebek yapımı, halk resmi, işleme-nakış işleri, kağıt yapımı, kaligrafi, metal işleri, taş işleri ve toprak-seramik işleri “geleneksel el sanatı” kapsamındadır. “Geleneksel tiyatro sanatı” ise geleneksel tiyatro, karagöz ve kukla ile temsil edilmektedir (AREGEM 4).

4.1. KOP Bölgesi’ndeki SOKÜM Temsilcileri

Çalışma kapsamında “geleneksel el sanatları” ve “Türk süsleme sanatları” ile “geleneksel tiyatro sanatları” alanlarındaki sanatçılar incelenmiştir. İmalata yönelik faaliyet gösteren sanat dalları olmaması nedeniyle “aşık-ozan, halk şairliği ve zakirlik geleneği” ve “mahalli sanatçılar” inceleme dışı bırakılmıştır. KOP Bölge illerinden olan Aksaray, Karaman, Kırıkkale, Kırşehir, Konya, Nevşehir, Niğde ve Yozgat’ta bulunan Türk süsleme sanatçıları, geleneksel el sanatçıları ve geleneksel tiyatro sanatçıları Tablo 3’de yer almaktadır.

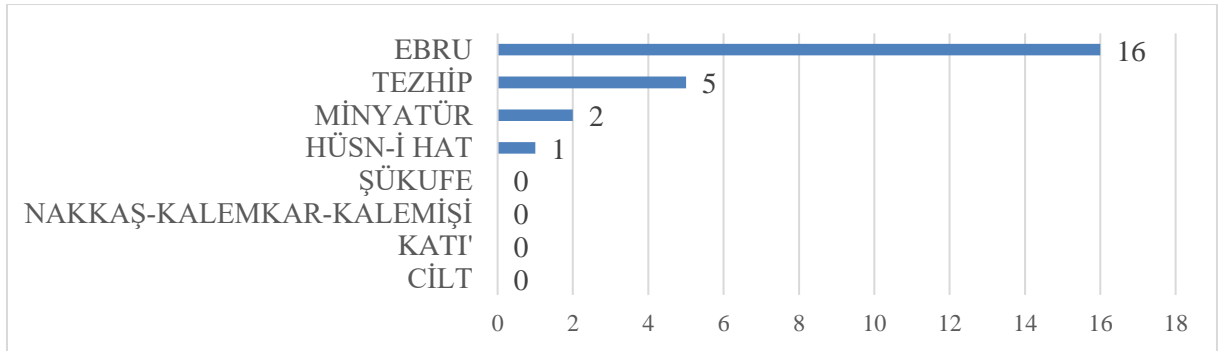
Tablo 3. KOP Bölge İlleri Türk Süsleme Sanatçıları, Geleneksel El Sanatçıları ve Geleneksel Tiyatro Sanatçıları Listesi

Türk Süsleme Sanatçıları				
No	İcra Dalı	Adı - Soyadı	İli	İcra Alanı
1	Hüsn-İ Hat	Gülşen Yıldız	Konya	Hüsn-İ-Hat
2	Minyatür	Şükran Şavlı	Konya	Minyatür
3	Minyatür	Güler Halime Yağcı	Konya	
4	Tezhip	Mukaddes Can	Konya	Tezhip
5	Tezhip	Zeliha Yıldız	Konya	
6	Tezhip	Çiğdem Yaşkı	Konya	
7	Tezhip	Kamile Coşkun	Kırıkkale	
8	Tezhip	Hatice Genç	Kırıkkale	Ebru
9	Ebru	M.Tahir Yetkin	Aksaray	
10	Ebru	Ebru Kurban	Konya	
11	Ebru	Nilüfer Taban	Konya	
12	Ebru	İ.Mazhar Turşucu	Konya	
13	Ebru	F.Betül Koyuncu	Konya	
14	Ebru	Fadime Tosun	Konya	
15	Ebru	Özlem Diler	Konya	
16	Ebru	Ayşe Temel (Beldar)	Konya	
17	Ebru	Esmâ Eraslan	Konya	
18	Ebru	Nazife Köksel	Konya	
19	Ebru	Hatice D. Gürsel	Konya	
20	Ebru	Elif Coşgun Sönmez	Konya	
21	Ebru	Yasemin Dalmaz	Konya	
22	Ebru - Katı'	Fatma Çakmak	Konya	
23	Ebru	Meral Bıyık	Niğde	
24	Ebru	Hava Naile Bozkurt	Nevşehir	
Geleneksel El Sanatı				
	İcra Dalı	Adı - Soyadı	İli	İcra Alanı
1	Ağız Kopuzu Yapımcısı	Hamza Ali Akgün	Aksaray	Çalgı Yapımı
2	Bağlama Yapımcısı	Orhan Koç	Aksaray	
3	Ney Yapımcısı	Osman Gözel	Karaman	
4	Ney Yapımcısı	Ali Erol	Konya	
5	Ney Yapımcısı	Ali Kapıdaş	Konya	
6	Bağlama Yapımcısı	Sayner Gülaçar	Kırşehir	Deri İşleri
7	Saraçlık	Ahmet Kemal Digilli	Konya	
8	Saraçlık	Muammer Can	Konya	

9	Deri İşleme	Nalan Tokathoğlu	Yozgat	
10	Halı Dokuma	Semra Kılıç Karatay	Aksaray	
11	Hadim Dokuma	Müjgan Akdemir	Konya	
12	Keçecilik	Mehmet Girgiç	Konya	
13	Keçecilik	Hacer Nurgül Begiç	Konya	
14	Keçecilik	C. Berberoğlu	Konya	
15	Keçecilik	Fatmagül Girgiç	Konya	Dokuma
16	Kırkyama	Zülfiye Kaçar	Konya	
17	Yorgancılık	Seyit Olgun	Konya	
18	Yorgancılık	Mevlüt Keskin	Konya	
19	Cicim / Cecim Dokuma	Aynur Caner	Yozgat	
20	Geleneksel Giysili Bebek (Kitre) Yapımı	Radiye Gül	Nevşehir	Geleneksel-Bebek-Yapımı
21	Nakış - Sökme	Melek Çekiç	Karaman	
22	Sim Sırma	Sabahat Endam	Konya	
23	Dival İşi - Maraş İşi	Ulviye Erfidan	Konya	İşleme Nakış İşleri
24	Dival İşi - Maraş İşi	Özlem Erol	Konya	
25	İşleme - Sim Sırma	Nur Dikilitaş	Konya	
26	Tel Kırma	Hülya Uslu	Kırıkkale	
27	Bıçakçılık	Abdullah İzmir	Konya	
28	Gümüş Kazaz Örücülüğü	Nuriye Yazgan	Konya	Metal İşleri
29	Hakkak (Metal Oyma)	Rahim Köseoğlu	Konya	
30	Çancılık	Ayhan Demirörs	Niğde	
31	Çini Dekorlama	Melahat Büyüksütçü	Konya	
32	Çini Dekorlama	Canan Ünal	Konya	
33	Çinicilik	A. Uçaroğlu	Konya	Toprak İşleri
34	Çömlekçilik	Koray Arıkan	Konya	Seramik İşleri
35	Çömlekçilik	Mehmet Gürpınar	Konya	
36	Çömlek - Seramik	Mustafa Uluda	Nevşehir	
37	Çömlekçilik	Bekir Uludağ	Nevşehir	
38	Çinicilik	Kamile Coşkun	Kırıkkale	
Geleneksel Tiyatro Sanatçıları				
	İcra Dalı	Adı - Soyadı	İli	İcra Alanı
1	Karagöz Tasvir Yapımı	Yücel Özdemir	Nevşehir	Karagöz

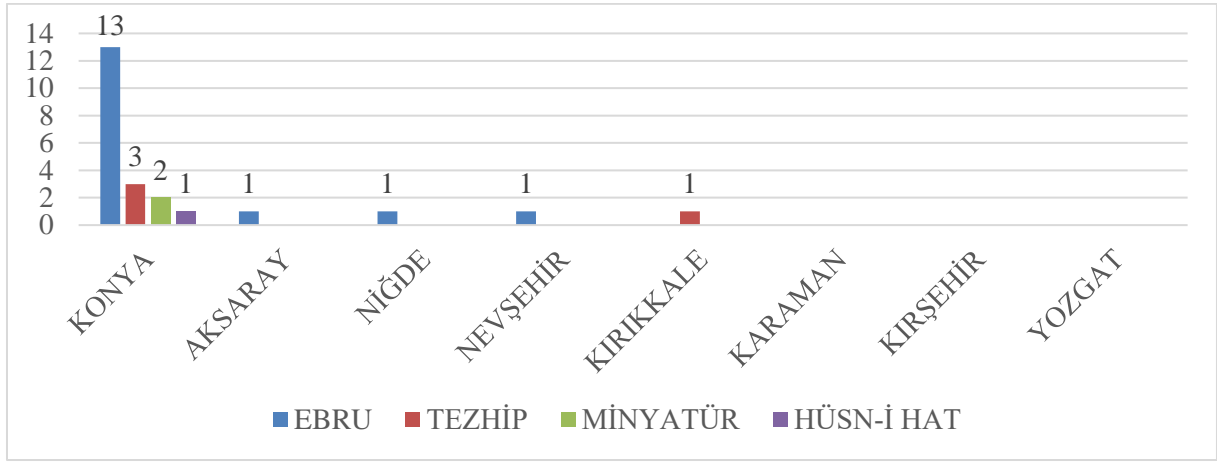
Kaynak: AREGEM 4

Tablo 3'e göre; toplam sanatçı sayısı 63'tür. Türk süsleme sanatçısı 24 kişi olup, dört farklı alanda çalışmaları bulunmaktadır. Geleneksel el sanatçı sayısı 38 olup, yedi farklı alanı temsil etmektedir. Geleneksel tiyatro sanatçısı ise bir kişi olup icra alanı Karagöz tasvir yapımıdır.

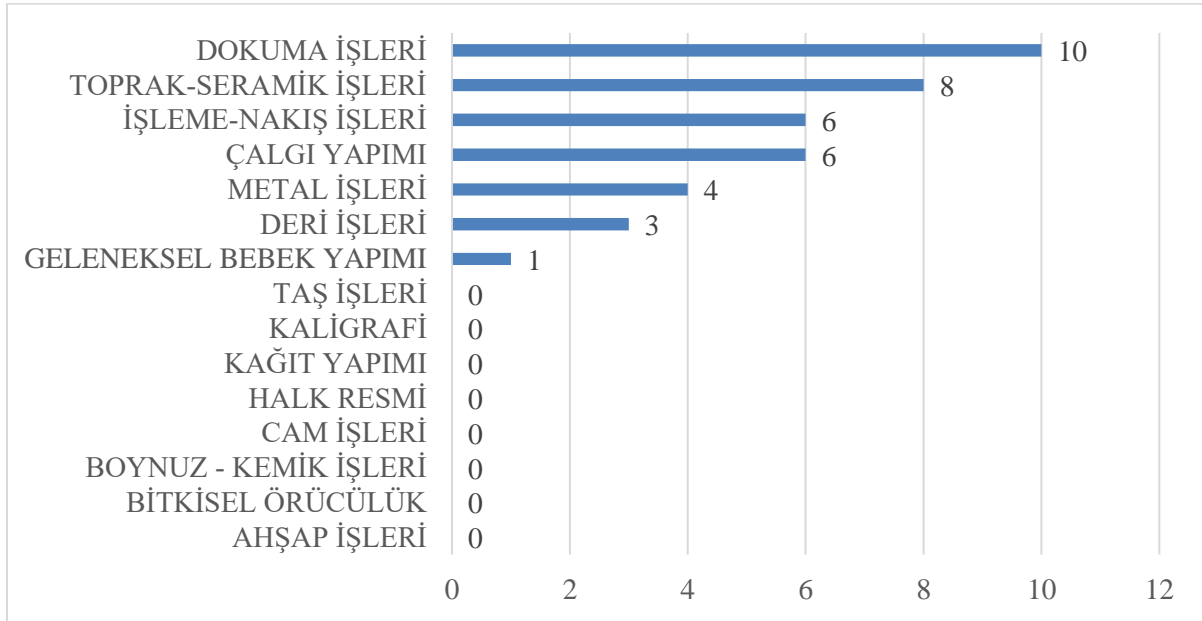
Şekil 1. KOP Bölgesi Türk Süsleme Sanatı Sanatçı Sayısı Dağılımı

KOP Bölgesi Türk süsleme sanatı sanatçı sayısı dağılımının yer aldığı Şekil 1 incelendiğinde; şükufe, nakkaş, katı ve cilt alanlarını temsil eden sanatçı bulunmadığı görülmektedir. Sanatçı sayısının en yüksek olduğu alan; ebrudur. Ebru sanatını tezhip ve minyatür sanatları takip etmektedir.

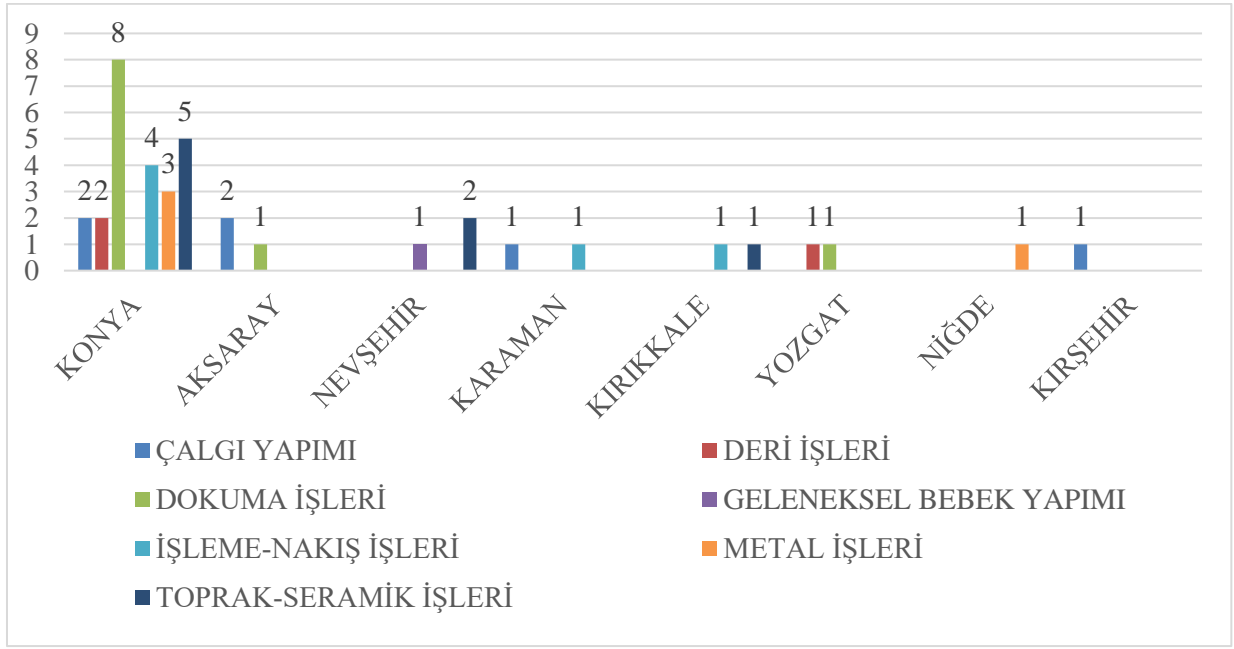
Şekil 2. KOP Bölgesi Türk Süsleme Sanatı ile Sanatçı Sayısı ve İllere Göre Dağılımı

KOP Bölgesi Türk süsleme sanatı ile sanatçı sayısı ve illere göre dağılımının yer aldığı Şekil 2 incelendiğinde; Karaman, Kırşehir ve Yozgat illerinde bu alanı temsil eden sanatçı bulunmadığı görülmektedir. Sanatçı sayısının en yüksek olduğu il; Konya'dır. Ebru sanatından 13, tezhip sanatından 3, minyatür sanatından 2 ve hüsn-i hat sanatından 1 sanatçı yer almaktadır. Aksaray, Niğde ve Nevşehir'de birer ebru sanatçısı bulunmaktadır. Tezhip sanatı ise Kırkkale'de 1 sanatçı ile temsil edilmektedir.

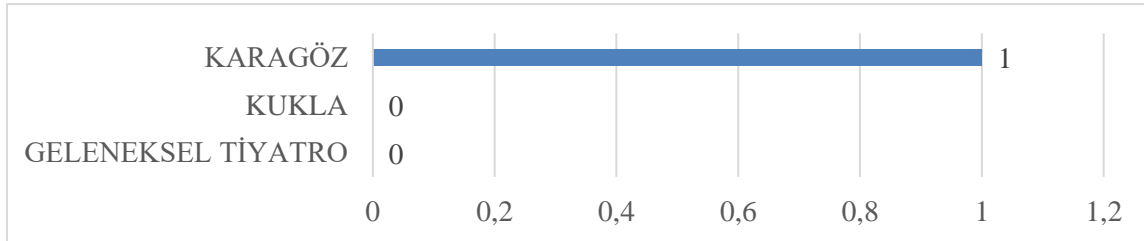
Şekil 3. KOP Bölgesi Geleneksel El Sanatı Sanatçı Sayısı Dağılımı

Geleneksel el sanatına ait Şekil 3 incelendiğinde; taş işleri, kaligrafi, kâğıt yapımı, halk resmi, cam işleri, boynuz-kemik işleri, bitkisel örücülük ve ahşap işleri alanlarını temsil eden sanatçı bulunmadığı görülmektedir. En çok sanatçı ile temsil edilen geleneksel el sanatı; dokuma işleridir. Dokuma işlerini sekiz sanatçı ile toprak-seramik işleri takip etmektedir. İşleme-nakiş işleri ile çalgı yapımı eşit sayıda sanatçı tarafından temsil edilmekte olup, her biri için altı sanatçı bulunmaktadır. Metal işlerinde dört, deri işlerinde üç ve geleneksel bebek yapımında bir sanatçı bulunmaktadır.

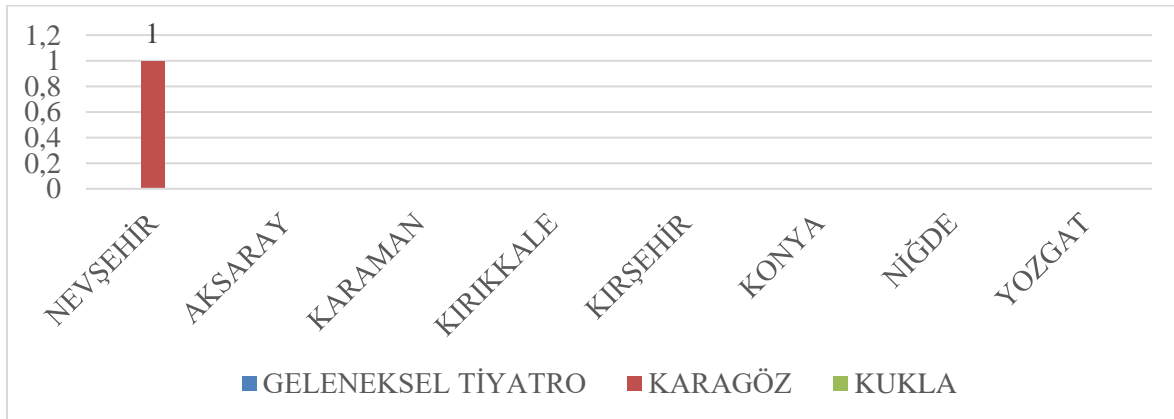
Şekil 4. KOP Bölgesi Geleneksel El Sanatı ile Sanatçı Sayısı ve İllere Göre Dağılımı

KOP Bölgesi geleneksel el sanatı ile sanatçı sayısı ve illere göre dağılımının yer aldığı Şekil 4 incelendiğinde tüm illerde farklı alanları icra eden sanatçıların yer aldığı görülmektedir. Konya; geleneksel bebek yapımı hariç tüm alanlarda temsil edilmektedir. En yüksek sanatçı sayısı Konya'da olup dokuma işlerinde yoğunlaşmaktadır. Ardından beş sanatçı ile toprak-seramik işleri yer almaktadır.

Şekil 5. KOP Bölgesi Geleneksel Tiyatro Sanatı Sanatçı Sayısı Dağılımı

Karagöz, kukla ve geleneksel tiyatro alanlarına sahip olan geleneksel tiyatro sanatı KOP Bölgesi'nde yalnızca Karagöz ile temsil edilmektedir.

Şekil 6. KOP Bölgesi Geleneksel Tiyatro Sanatı ile Sanatçı Sayısı ve İllere Göre Dağılımı

Nevşehir ilinde Karagöz sanatı bir sanatçı ile temsil edilmektedir.

4.2. KOP Bölgesi'ndeki SOKÜM Temsilcileri Örnekleri

KOP Bölge illerinde yalnızca bir kişinin temsil ettiği icra dalındaki yani alanında tek örnek olan sanatçılar Tablo 3'ten belirlenerek ele alınmıştır. KOSGEB tarafından yürütülen programa başvurabilecek zanaatkarların yalnızca geleneksel el sanatları alanını icra etmesi gerekmektedir. Bu nedenle Tablo 4'te yalnızca geleneksel el sanatlarına yer verilmiştir. Sanatçılara ait güncel veriye internet üzerinden yapılan araştırma ile ulaşılmıştır.

Tablo 4. KOP Bölge İllerinde Geleneksel El Sanatı İcra Dalında Yalnızca Bir Kişinin Temsil Ettiği Somut Olmayan Kültürel Miras Temsilcileri İcra Dalı ve Görevi

NO	İCRA DALI	GÖREVİ
1	Cicim / Cecim Dokuma	Usta Öğretici
2	Deri İşleme	Kursu Eğitmeni
3	Halı Dokuma	Öğretim Üyesi
4	Nakış - Sökme	Kursu Eğitmeni
5	Ney Yapımcısı	Eğitmen
6	Bağlama Yapımcısı	Girişimci – İşletme Sahibi
7	Çancılık	Girişimci – İşletme Sahibi
8	Çinicilik	Girişimci – İşletme Sahibi
9	Geleneksel Giysili Bebek (Kitre) Yapımı	Girişimci – İşletme Sahibi
10	Tel Kıрма	Girişimci

Kaynak: AREGEM 4

Tablo 4'te yer alan geleneksel sanatkâr/zanaatkarlar hakkında kısa bilgilendirmelere aşağıda yer verilmektedir:

Geleneksel el sanatının cicim / cecim dokuma dalını icra eden Aynur Caner; Yozgat'ta yaşamaktadır. Yozgat Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ve Akşam Sanat Okulunda kurs usta öğreticisidir (WEB 6). Geleneksel el sanatının deri işleme dalını icra eden Nalan Tokatlıoğlu; Yozgat'ta yaşamaktadır. Yozgat Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu bünyesinde açılan deri işleme kursunda deri işleme kursu eğitmenidir (WEB 2). Geleneksel el sanatının halı dokuma dalını icra eden Semra Kılıç Karatay; Aksaray'da yaşamaktadır. Aksaray Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır (WEB 5). Geleneksel el sanatının nakış - sökme dalını icra eden Melek Çekiç; Karaman'da yaşamaktadır. İşleme nakış işleri alanında halk eğitimde öğretmen olarak görev almaktadır (WEB 8). Geleneksel el sanatının çalgı yapımı dalında ney yapımcılığı icra eden Osman Gözel; Karaman'da yaşamaktadır. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Yunus Emre Kültür ve Sanat Evi'nde bir atölyesi olan Gözel, geleneksel Türk okçuluğu, yay, ney ve ebru dersleri vermektedir (WEB 4). Geleneksel el sanatının çalgı yapımı dalında bağlama yapımcılığı icra eden Sayner Gülaçar; Kırşehir'de yaşamaktadır. Gülaçar Saz Evi Müzik Aletleri Yapım ve Tamiri isimli işletmenin sahibidir (WEB 3). Geleneksel el sanatının çancılık dalını icra eden Ayhan Demirörs; Niğde'de yaşamaktadır. Metal işleri alanında Bor ilçesinde çancılık ve çan yapımının tek ustasıdır (WEB 9). Geleneksel el sanatının çinicilik dalını icra eden Kamile Coşkun; Kırıkkale'de yaşamaktadır. Toprak seramik işleri alanında Revaksanat işletmesinde öğrenciler yetiştirmekte ve ürünlerinin online satışını yapmaktadır (WEB 10). Geleneksel el sanatının tel kırma dalını icra eden Hülya Uslu; Kırıkkale'de yaşamaktadır. İşleme nakış işlerinde kişiye özel sipariş almaktadır (WEB 7).

Geleneksel el sanatkarlarından girişimciliğe adım atarak kendi işletmesini kurmuş olanların bağlama yapımcısı, çancılık, çinicilik, geleneksel giysili bebek (kitre) yapımı ve tel kırma alanlarında faaliyet gösterdiği görülmektedir. Özellikle geleneksel el sanatının geleneksel giysili bebek (kitre) yapımı dalını icra eden Radiye Gül'ün girişimi dikkat çekicidir. Nevşehir'de kurmuş olduğu Kapadokya

Sanat ve Tarih Müzesi, Türkiye'nin ilk el yapımı bebek müzesidir. Özel müze olarak tarihe geçmiştir. Kukla, taş bebek, ahşap boyama ve resim atölyeleri de yer almaktadır. Hem yerli hem de yabancı turistlerin uğrak noktasıdır olan müzenin bir de butik oteli bulunmaktadır (WEB 1). Hem el sanatını icra eden hem de konaklama imkânı sağlayan bir yerleşkeye sahip olan zanaatkâr; geleneksel bir sanatı icra etmesiyle, istihdam olanağı yaratmasıyla ve bölge ekonomisine katkı sağlamasıyla girişimciliğe başarılı bir örnek teşkil etmektedir.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Somut olmayan kültürel mirasın kapsadığı zanaatkârlık işleri; yerel hammaddelerin kullanıldığı yerli malı ürünler olmasının yanında insan sağlığına ve çevreye zarar vermeden ekolojik dengenin sürdürülmesine katkı sağlamaktadır (GMA1). Kültürün her alanının yani ister kârlı veya kâr amacı gütmeyen ister kamusal ister özel, mirasa veya yaratıcı endüstriye dayalı olsun; istihdam ve gelir ürettiği bilinmektedir (Bandarin, vd; 2011: 18). Somut olmayan kültürel mirasın ticari tanıtımı yoluyla; sosyo-ekonomik ve kültürel değerlerin korunmasını sağlayabilmektedir (Kim, vd; 2019: 432). Kültürel olarak yerleşik belirli geçim kaynaklarını korumada, ekonomik kalkınmayı teşvik etmenin ve istihdam yaratmanın bir yolu olmaktadır (Bandarin, vd; 2011: 19). Somut olmayan kültürel mirasın sürdürülebilir bir kaynak olabilmesi ancak gelişiminin devamlılığının sağlanması, özgünlüğünün korunması ve sosyoekonomik değerinin artırılması ile mümkün görünmektedir (Kim, vd; 2019: 432). Sanat/zanaat eseri olan her obje; katma değer taşımalı ve zaman geçtikçe değer kazanmalıdır (GMA1).

Geleneksel sanatkârlık/zanaatkârlık mesleklerinde görülen çeşitlilik Türkiye'nin bu alandaki zenginliğinin bir göstergesi olarak ifade edilebilmektedir. Kimileri yok olmaya yüz tutmuş meslekler olsa da günümüzde halen yerel ustalar tarafından yaşatılmaya çalışılmaktadır. Özellikle imalat temelli unsurların yaşatılmasında; tüketicilerin geleneksel, yerel, özgün ve el emeği ürünlerin imalatına özel bir önem verilmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Gelecek nesillerin yararlanması için kültürel mirası korumak ve muhafaza etmek göz önünde bulundurulmalıdır. Ulusal boyutta sürdürülebilir kalkınma sağlanabilmesi için somut olmayan kültürel mirasın korunması önemlidir. Bu unsurlar uluslararası toplum tarafından da geniş çapta kabul görmektedir.

İmalata yönelik faaliyet gösteren geleneksel el sanatları alanındaki girişimci işletmelerin finanse edilerek yaygınlaştırılması, sürdürülebilirliği ve katma değeri olan ürünler ortaya çıkarılarak geliştirilmesine yönelik önerilere aşağıda yer verilmektedir.

Somut olmayan kültürel mirasın yerel halka tanıtılması ve uygulayıcılarının güçlendirilmesi sürdürülebilirlikte başlıca öncelikler olarak karşımıza çıkmaktadır (Kim, vd; 2019: 430). Somut olmayan kültürel mirasın nesiller boyu yaşatılmasının sağlanabilmesi için sanatçı tanıtım kartına sahip zanaatkârlar tarafından daha fazla birey ile bilgi ve birikimlerinin paylaşılması önemli görülmektedir.

SOKÜM temsilcilerinin, kamu kuruluşları tarafından oluşturulan politikalara ve kılavuzlara dayalı olarak gelecek nesli eğitmeleri ve onlara bu unsurları iletmeleri gerekmektedir (Kim, vd; 2019: 431). Eğitim; şimdye kadar esas olarak kişisel öğretim ve sözlü gelenek yoluyla aktarılan bu nesli tükenmekte olan alışkanlık, gelenek ve uygulamalar için geleceğe aktarılmasını garanti etmede önemli bir rol oynamaktadır (Ott, vd; 2015: 1314). Zorunlu eğitim programları yürütmek ve SOKÜM merkezleri kurmak yanı sıra etkinlikler, festivaller ve performanslar gibi faaliyetlere ev sahipliği yapmak somut olmayan kültürel mirasın değerini teşvik etmektedir. Böylece gelecek nesillere iletilmesine katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda ekonomik, sosyal ve kültürel değerini arttırmaktadır (Kim, vd; 2019: 430). Bu değer artırılmasında milli kültürümüzün sanat/zanaat ürünlerinin turizme yönelik hatıra ve hediyelik eşya pazarında satılması ve kolay ulaşılabilir olması önemli görülmektedir (GMA1).

Bilgi ve birikimin paylaşılmasının öneminin bilincinde olarak halka yönelik eğitimler düzenlenmekte ve bireylerin bu mirasın temsilcisi olabilmeleri için çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye’de örneğini Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu olarak gördüğümüz bu yapılarda, çeşitli icra dallarında sanatçı tanıtım kartına sahip zanaatkârların usta eğitici olarak görev yaptığı görülmektedir. Çalışmada örnekleri Tablo 4’te deri işleme, cicim / cecim dokuma ve nakış – sökme icra alanlarında görülmektedir.

Sanatçı tanıtım kartına sahip sanatçı/ zanaatkârların birçoğunun Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla nesiller boyu aktarılmaya çalışıldığı, girişimci olarak kurdukları işletmeleri kendilerinin yürütmeye çalıştığı ya da kişilerin kendi kurdukları e-ticaret siteleri ya da sosyal medya hesapları üzerinden satış yaparak farkındalığı yaratmaya çalıştıkları yapılan doküman incelemesi ile belirlenmiştir. Çalışmada girişimci örnekleri Tablo 4’te görülmektedir. Halk Eğitim Merkezleri yanı sıra alınabilecek KOSGEB Program desteği ile kendi iş yerlerinin geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve personel istihdamı olanağı yaratması, bu zanaatkârların yeni, tecrübeli ve donanımlı yeni zanaatkârları ülkemize kazandırması söz konusudur.

Günümüze kadar birçok kültürel unsur, taklit ve sözlü gelenek yoluyla aktarılmıştır. Ancak artık yeni teknolojiler bu unsurların korunmasını ve belgelenmesini teşvik etmede rol oynayabilmektedir (Ott, vd; 2015: 1314). Dijital teknolojilerin gelişmesiyle birlikte, iletişim açığını azaltmak için dijital iletişim yöntemlerinin kullanılması hayati bir yaklaşım haline gelmiştir. Bu nedenle somut olmayan kültürel mirasın mevcut geleneksel iletişiminin değiştirilmesi ve geleneksel hazinelerin halka sunumunun iyileştirilmesi süreci önemlidir (Xue, vd; 2019: 124).

Zanaatkârların icra ettikleri alan için kamudan finansman desteği alabilmelerinin ekonomik, beşerî ve sosyal yapının güçlendirilmesine ve böylece Bölgenin kalkınmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. KOSGEB tarafından hazırlanan Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı, dijital teknolojilerin işletmelere entegre edilmesinde önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu programda yer alan e-ticaret, dijital reklam, tanıtım, web sayfası tasarım, tanıtım filmi ve diğer reklam giderleri destek kalemlerinin her biri somut olmayan kültürel miras temsilcilerinin hem ulusal hem de uluslararası pazarda bilinirliğini artıracaktır. Böylece yerel ya da bölgesel pazarda olmanın yanı sıra küresel pazara açılma fırsatı elde edebileceklerdir.

Bugünün ihtiyaçlarına cevap veren, güncel tasarımlarla üretilen, zanaat ürünleri bilinçli çevreler tarafından aranan ve ekonomik değeri yüksek metallerdir. Pazarlama için hedef kitle olan eğitilmiş ve ekolojik yaşama önem veren insanlar el sanatları ürünlerini doğal olduğu için alıp kullandığı için işin doğasını korumak gerekmektedir (GMA1). Son yıllarda elektronik ticaret ve sosyal medya üzerinden ürün satışlarının arttığı görülmektedir. Hem yerli hem de yabancı birçok sitede girişimciler tüketicilere ulaşma fırsatı elde etmektedir. Göz ardı edilemez bir gerçek olarak, bu sitelerde geleneksel el sanatları unsurlarının kullanıldığı özgün ya da kişiselleştirilmiş ürünlere gün geçtikçe daha fazla yer verildiği görülmektedir. Tüketicilerin kalitesi, ucuz, birbirine benzeyen ya da yanı olan sıradan ürünler yerine özellikle geleneksel el sanatları ile modern tasarım ve malzemelerin birleştirildiği ürünleri talep etmeye başladığı da görülmektedir. El emeği ve kişiye özel ürünler olması nedeniyle katma değeri yüksek yeni ürünlerin ortaya çıkmaktadır.

Sosyal medya reklamları, arama motoru optimizasyonu gibi dijital reklam ve tanıtım için verilen desteklerle tüketiciler için farkındalık yaratılmış olacaktır. Tüketicilerin satın alma davranışı yönlendirilerek, somut olmayan kültürel miras temsilcilerinin icra ettikleri alanların fark edilmesi, ürünlerin tercih edilmesi ve satın alınması sağlanabilecektir. Ayrıca tüketicilerin beğeni ve memnuniyeti sonucunda yeni tüketicilerin kazandırılması mümkün olacaktır. Böylece zanaatkârın kâr elde etmesi,

büyümesi ve sürdürülebilir bir işletmeye sahip olmasının önü açılacaktır. Yalnızca yerel ya da bölgesel pazarda temsil edilen bir zanaatkâr olmanın yanı sıra hem ulusal hem de küresel pazarda bilinirliği artacaktır.

Son yıllarda birçok girişimci dijital teknolojiler özellikle de web sayfası tasarımları ile yeni müşterilere ulaşmakta ve müşteri ağını genişletmektedir. KOSGEB Programına ait web sayfası tasarım hizmet desteği; zaman ya da mekân kısıtları nedeniyle fiziksel mağaza ile ulaşamayan müşterilere ulaşmak için etkili bir araç sunmaktadır. Ayrıca web siteleri üzerinden müzayedeler düzenlenebilmektedir. Ürün satışı için güvenli bir yol olarak görülmektedir. Aynı zamanda kurumsal bir imaj çizerek müşteri güveni kazanılmasını da sağlamaktadır. Hedef odaklı, etkin ve uygun maliyetli tanıtım yapma fırsatı ise KOSGEB Programına ait tanıtım filmi, televizyon, radyo, gazete ve dergi reklamları giderleri desteği ile elde edilebilmektedir. Somut olmayan kültürel miras temsilcileri; Halk Eğitim merkezlerinde usta öğreticilik ve KOSGEB destekli girişimcilik yanı sıra özel müzelerde yer alabilmektedir. Ulusal ya da uluslararası sergiler, il tanıtım günleri, meslek tanıtım günleri, yöresel ürün festivallerinde yer alabilmektedir. KOP Bölge illerinde yer alan müzelerde il ile bütünleşmiş olan Somut olmayan kültürel miras unsurunun özel bir alanda sergilenmesi, ziyaretçilerin bilgilendirilmesi ve ürün satışının yapılmasının da bölge kalkınmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Etik Beyan

“KOP Bölgesi Girişimcileri: Somut Olmayan Kültürel Miras Temsilcileri Örneği” başlıklı çalışmanın yazılması ve yayınlanması süreçlerinde Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına riayet edilmiş ve çalışma için elde edilen verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışma tek yazarlı olup, çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi- WEB 5 (2020). “Semra Kılıç Karatay”, <https://aku.edu.tr/akusergi/semra-kilic-karatay/>. (07.07.2022).

Bandarin, F., Hosagrahar, J. ve Sailer Albernaz, F. (2011). Why Development Needs Culture. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 1 1, 15-25.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu – UNESCO 1 (2020, Aralık). “İnsanlığın somut olmayan kültürel mirası temsilî listesi”, <https://www.unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO-%C4%B0nsanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1n-Somut-Olmayan-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras%C4%B1-Temsil%C3%AE-Listesi>. (07.07.2022).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu – UNESCO 2 (2020, Aralık).” İnsanlığın somut olmayan kültürel mirası temsilî listesi”, <https://www.unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO-%C4%B0nsanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1n-Somut-Olmayan-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras%C4%B1-Temsil%C3%AE-Listesi>. (07.07.2022).

- Korkmaz, H.U. (2023). KOP Bölgesi Girişimcileri: Somut Olmayan Kültürel Miras Temsilcileri Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25(44), 650-666.
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu – UNESCO 3 (2022). “*Intangible Heritage Lists*”, <https://ich.unesco.org/en/lists>. (07.07.2022).
- En Son Haber İnternet Gazetesi- WEB 4 (2021). “Osman Gözel”, <https://www.ensonhaber.com/kultur-sanat/karamnli-osman-usta-geleneksel-turk-yayini-yasatiyor>. (07.07.2022).
- Gazete Beyoğlu – WEB 8 (2012). “Melek Çekiç”, <https://docplayer.biz.tr/6426774-Altin-karinca-da-beyoglu-ruzgari.html>. (07.07.2022).
- Gülaçar Müzik Evi - WEB 3 (2022) Home [@gulacarmuzikevi] Facebook. <https://www.facebook.com/pg/G%C3%BCla%C3%A7ar-M%C3%BCzik-Evi-380291002108114/posts/>. (07.07.2022).
- Haberler İnternet Gazetesi - WEB 6 (2020). “Aynur Caner”, <https://www.haberler.com/guncel/yozyat-kadinlar-cicim-dokuma-teknigi-ile-iplikten-12954198-haberi/>. (07.07.2022).
- Hülya Uslu - WEB 7 [@telkirmatasarim]. Instagram. <https://www.instagram.com/telkirmatasarim/> (07.07.2022).
- Kapadokya Sanat Tarihi Müzesi - WEB 1 (2022). “Kapadokya Sanat Tarihi Müzesi”, <https://www.kapadokyadayim.com/kapadokya-sanat-tarih-muzesi/>. (07.07.2022).
- Kim, S., Whitford, M. ve Arcodia, C. (2019). Development Of Intangible Cultural Heritage As A Sustainable Tourism Resource: The Intangible Cultural Heritage Practitioners’ Perspectives. *Journal of Heritage Tourism*, 14 (3), 422-435.
- Merhaba Yozgat - WEB 2 (2019). “Ham Deriden Sanat” <http://www.merhabayozgat.com/haber/29358/ham-deriden-sanat>, (07.07.2022).
- Ott, M., Dagnino, F.M. ve Pozzi, F. (2015). Intangible Cultural Heritage: Towards Collaborative Planning Of Educational Interventions. *Computers in Human Behavior*, 51 (B), 1314-1319.
- Shopier – WEB 10 (2022). “RevakSanat”, <https://www.shopier.com/ShowProductNew/storefront.php?shop=RevakSanat&sid=ZEduUjdhbjJ4QjJCVTY5SzBfLTFfIF8g>, (07.07.2022).
- T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü - AREGEM 1 (2022). “UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Online Sergisi”, <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-243105/unesco-somut-olmulkultmiras-online-sergisi.html>, (07.07.2022).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü - AREGEM 2 (2022). “Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı Başvurusu”, <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-322391/yasayan-kultur-mirasi-isletmeler-destek-programi-basvurusu.html>, (07.07.2022).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü - AREGEM 3 (2022). “Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcıları Değerlendirme Kurulları ve Sanatçı Tanıtma Kartı”, <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-93482/sanatici-tanitma-karti.html>, (07.07.2022).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü - AREGEM 4 (2022). “Geleneksel El Sanatçıları”, <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-310913/geleneksel-el-sanatcilari.html>, (07.07.2022).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü – WEB 9 (2022). “Çancılık”, <https://nigde.ktb.gov.tr/TR-74413/cancilik.html>, (07.07.2022).

Korkmaz, H.U. (2023). KOP Bölgesi Girişimcileri: Somut Olmayan Kültürel Miras Temsilcileri Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25(44), 650-666.

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı – KTB 1 (2022). “Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi”, <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264414/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html>, (07.07.2022).
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı -KOP 1 (2016). “Görev Alanımız”, <http://www.kop.gov.tr/sayfalar/gorev-alanimiz/48>, (07.07.2022).
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı -KOP 2 (2016). “Görevlerimiz”, <http://www.kop.gov.tr/sayfalar/gorevlerimiz/47>, (07.07.2022).
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı -KOP 3 (2016). “Hedeflenen KOP Bölgesi”. <http://www.kop.gov.tr/sayfalar/hedeflenen-kop-bolgesi/62>, (07.07.2022).
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı - KOSGEB 1 – “Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı”, <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/8303/yasayan-kultur-mirasi-isletmeler-destek-programi>, (07.07.2022).
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı- KOSGEB 2 – “Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı”, <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/8298/yasayan-kultur-mirasi-isletmeler-destek-programi>, (07.07.2022).
- T.C. Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü – GMA 1 (2022, Mart). “Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi Cilt 1” <https://esnafkoop.ticaret.gov.tr/data/61cc718113b8761da8d4df07/Geleneksel%20Meslekler%20Ansiklopedisi%20cilt%201%20Web.pdf>, (07.07.2022).
- T.C. Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü – GMA 2 (2022, Mart). “Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi Cilt 2”, <https://esnafkoop.ticaret.gov.tr/data/61cc718113b8761da8d4df07/Geleneksel%20Meslekler%20Rehberi-Ansiklopedisi%20cilt%202%20Web.pdf>, (07.07.2022).
- Türk Dil Kurumu (2019). “Türk Dil Kurumu Sözlükleri”. <https://sozluk.gov.tr/>, (07.07.2022).
- Xue, K., Li, Y. ve Meng, X. (2019). An Evaluation Model To Assess The Communication Effects Of Intangible Cultural Heritage. *Journal of Cultural Heritage*, 40, 124-132.

Genişletilmiş Öz

KOP Bölgesi Girişimcileri: Somut Olmayan Kültürel Miras Temsilcileri Örneği

Farklı kültürleri tanımak, farklı kültürlere ait ürünlere sahip olmak ya da yurtdışı gezisi yapıldığında o ülkeye, bölgeye ya da yöreye ait özgün kültürel miras olarak ifade edilebilecek ürünleri hatıra amaçlı almak oldukça yaygın bir davranıştır. Tüm dünyada somut olmayan kültürel miras kapsamına giren geleneksel ve yöresel olan el emeği ürünlerin her zaman daha özel ve daha ilgili bir kitlesi bulunduğu bilinmektedir. Somut olmayan kültürel miras ülkeler için ise önemli bir ekonomik kaynak olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle; icrası zanaatkarlık becerisi gerektiren ve özgün olan mesleklerin değerlerini ve detaylarını gelecek kuşaklara aktarmak önemlidir.

Geleneksel sanatkarlık/zanaatkarlık mesleklerinde görülen çeşitlilik Türkiye'nin bu alandaki zenginliğinin bir göstergesi olarak ifade edilebilmektedir. Kimileri yok olmaya yüz tutmuş meslekler olsa da günümüzde halen yerel ustalar tarafından yaşatılmaya çalışılmaktadır. Özellikle imalat temelli unsurların yaşatılmasında; tüketicilerin geleneksel, yerel, özgün ve el emeği ürünlerin imalatına özel bir önem verilmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Gelecek nesillerin yararlanması için kültürel mirası korumak ve muhafaza etmek göz önünde bulundurulmalıdır. Ulusal boyutta sürdürülebilir kalkınma sağlanabilmesi için somut olmayan kültürel mirasın korunması önemlidir. Bu unsurlar uluslararası toplum tarafından da geniş çapta kabul görmektedir.

Çalışma kapsamında Aksaray, Karaman, Konya, Niğde, Nevşehir, Yozgat, Kırıkkale ve Kırşehir olmak üzere toplam sekiz ili kapsayan görev bölgesine sahip Konya Ovası Projesi (KOP) Bölgesi'nde yaşayan somut olmayan kültürel miras temsilcileri incelenmektedir. Bu inceleme kapsamında "Geleneksel el sanatları" ve "Türk süsleme sanatları" ile "geleneksel tiyatro sanatları" alanlarındaki sanatçılar ele alınmıştır. İmalata yönelik faaliyet gösteren sanat dalları olmaması nedeniyle "aşık-ozan, halk şairliği ve zakirlik geleneği" ve "mahalli sanatçılar" inceleme dışı bırakılmıştır.

Somut olmayan kültürel miras kavramının kamu hibe finansman programları ile ilişkilendirildiği bir çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Kamu finansman desteklerinin en önemli kaynaklarından olan KOSGEB ele alınmıştır. Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı ise KOSGEB tarafından yürütülen önemli bir kamu finansman kaynağıdır. İlgili destek programına ait güncel veriler KOSGEB internet sitesinden alınmıştır.

Çalışmada imalata yönelik faaliyet gösteren girişimci işletmelerin finanse edilerek yaygınlaştırılması, sürdürülebilirliği ve katma değeri olan ürünler ortaya çıkarılarak geliştirilmesine yönelik öneriler ve bu önerilerin gerçekleştirilmesinde KOSGEB Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı'ndan alınabilecek desteklere yer verilmektedir.

Bilgi ve birikimin paylaşılmasının önemini bilincinde olarak halka yönelik eğitimler düzenlenmekte ve bireylerin bu mirasın temsilcisi olabilmeleri için çalışmalar yapılmaktadır. Sanatçı tanıtım kartına sahip sanatçı/zanaatkarların birçoğunun Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla nesiller boyu aktarılmaya çalışıldığı, girişimci olarak kurdukları işletmeleri kendilerinin yürütmeye çalıştığı ya da kişilerin kendi kurdukları e-ticaret siteleri ya da sosyal medya hesapları üzerinden satış yaparak farkındalığı yaratmaya çalıştıkları yapılan doküman incelemesi ile belirlenmiştir.

Zanaatkarların icra ettikleri alan için kamudan finansman desteği alabilmelerinin ekonomik, beşerî ve sosyal yapının güçlendirilmesine ve böylece Bölgenin kalkınmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca alınabilecek KOSGEB Program desteği ile kendi iş yerlerinin geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve personel istihdamı olanağı yaratması, bu zanaatkarların yeni, tecrübeli ve donanımlı yeni zanaatkarları ülkemize kazandırması söz konusudur. KOSGEB tarafından hazırlanan Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı, dijital teknolojilerin işletmelere entegre edilmesinde önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu programda yer alan e-ticaret, dijital reklam, tanıtım, web sayfası tasarım, tanıtım filmi ve diğer reklam giderleri destek kalemlerinin her biri somut olmayan kültürel miras temsilcilerinin hem ulusal hem de uluslararası pazarda bilinirliğini arttıracaktır. Böylece yerel ya da bölgesel pazarda olmanın yanı sıra küresel pazara açılma fırsatı elde edebileceklerdir.

Aynı zamanda KOSGEB'in sağladığı destek ile sosyal medya reklamları, arama motoru optimizasyonu gibi dijital reklam ve tanıtım için verilen desteklerle tüketiciler için farkındalık yaratılmış olacaktır. Tüketicilerin satın alma davranışı yönlendirilerek, somut olmayan kültürel miras temsilcilerinin icra ettikleri alanların fark edilmesi, ürünlerin tercih edilmesi ve satın alınması sağlanabilecektir. Yalnızca yerel ya da bölgesel pazarda temsil edilen bir zanaatkar olmanın yanı sıra hem ulusal hem de küresel pazarda bilinirliği artacaktır.

Hedef odaklı, etkin ve uygun maliyetli tanıtım yapma fırsatı ise KOSGEB Programına ait tanıtım filmi, televizyon, radyo, gazete ve dergi reklamları giderleri desteği ile elde edilebilmektedir. Somut olmayan kültürel miras temsilcileri; özel müzelerde, ulusal ya da uluslararası sergilerde, il tanıtım günlerinde, meslek tanım günlerinde ve yöresel ürün festivallerinde yer alabilmektedir. KOP Bölge illerinde yer alan müzelerde il ile bütünleşmiş olan somut olmayan kültürel miras unsurunun özel bir alanda sergilenmesi, ziyaretçilerin bilgilendirilmesi ve ürün satışının yapılmasının da bölge kalkınmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Extended Abstract

KOP Region Entrepreneurs: The Case of Intangible Representatives of Cultural Heritage

It is quite common to get to know different cultures, to have products from different cultures, or to buy products that can be expressed as the original cultural heritage of that country, region or region for souvenir purposes when traveling abroad. It is known that traditional and local handcrafted products, which are within the scope of intangible cultural heritage all over the world, always have a more special and more relevant audience. Intangible cultural heritage is considered as an important economic resource for countries. For this reason, It is important to transfer the values and details of professions that require craftsmanship and are unique to future generations.

The diversity seen in traditional craftsmanship/craftsmanship professions can be expressed as an indicator of Turkey's richness in this field. Although some professions are on the verge of extinction, they are still tried to be kept alive by local masters today. Especially in the survival of manufacturing-based elements; It is thought that it is effective that consumers give special attention to the manufacture of traditional, local, original and handcrafted products. Consideration should be given to preserving and preserving cultural heritage for the

benefit of future generations. It is important to protect the intangible cultural heritage in order to achieve sustainable development at the national level. These elements are also widely accepted by the international community.

Within the scope of the study, intangible cultural heritage representatives living in the Konya Plain Project (KOP) Region, which has a mandate covering a total of eight provinces, namely Aksaray, Karaman, Konya, Niğde, Nevşehir, Yozgat, Kırıkkale and Kırşehir, are examined. Within the scope of this review, artists in the fields of "Traditional handicrafts" and "Turkish decorative arts" and "traditional theater arts" were discussed. Since there are no branches of art operating for production, "minstrel-poet, folk poetry and zakir tradition" and "local artists" were excluded from the examination.

It is thought that a study in which the concept of intangible cultural heritage is associated with public grant financing programs will contribute to the literature. KOSGEB, one of the most important sources of public financial support, has been discussed. The Living Cultural Heritage Enterprises Support Program is an important source of public finance carried out by KOSGEB. The current data of the relevant support program has been taken from the KOSGEB website.

In the study, suggestions for the financing and dissemination of entrepreneurial enterprises operating in manufacturing, the development of products with sustainability and added value, and the support that can be received from the KOSGEB Living Cultural Heritage Enterprises Support Program are included in the realization of these suggestions.

Being aware of the importance of sharing knowledge and experience, trainings are organized for the public and studies are carried out so that individuals can be representatives of this heritage.

It has been determined by the document review that many of the artists/craftsmen who have the artist identification card are tried to be transferred through the generations through Public Education Centers, that they try to run the businesses they have established as entrepreneurs themselves, or that people try to raise awareness by selling through their own e-commerce sites or social media accounts.

It is thought that the ability of artisans to receive financial support from the public for the field they perform will contribute to the strengthening of the economic, human and social structure and thus to the development of the Region.

In addition, with the KOSGEB Program support that can be received, it is possible to develop and improve their own workplaces and to create personnel employment opportunities, and these craftsmen bring new, experienced and equipped new craftsmen to our country. The Living Cultural Heritage Businesses Support Program prepared by KOSGEB is seen as an important step in integrating digital technologies into businesses. Each of the e-commerce, digital advertising, promotion, web page design, promotional film and other advertising expenses support items included in this program will increase the awareness of intangible cultural heritage representatives both in the national and international markets. Thus, they will have the opportunity to open up to the global market as well as being in the local or regional market.

At the same time, with the support provided by KOSGEB, awareness for consumers will be created with the support provided for digital advertising and promotion such as social media ads and search engine optimization. By guiding the purchasing behavior of consumers, it will be possible to realize the areas where the representatives of the intangible cultural heritage perform, to prefer the products and to purchase them. Artisans will not only be an artisan represented in the local or regional market, but also increase their recognition in both the national and global market.

The opportunity to make target-oriented, effective and cost-effective promotions can be obtained with the support of the promotional film, television, radio, newspaper and magazine advertising expenses of the KOSGEB Program. Representatives of intangible cultural heritage can take place in private museums, national or international exhibitions, provincial promotion days, vocational recognition days and local product festivals. It is thought that exhibiting the intangible cultural heritage element integrated with the province in a special area in the museums located in the KOP Region provinces, informing the visitors and selling the products will also contribute to the development of the region.
